

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Munkaszám: 26/2021

A dokumentációt készítette:

Faggyas Szabolcs
vállalkozó

környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő
okl. geográfus,
okl. természetvédelmi mérnök,
okl. környezetmérnök
zaj- és rezgésvédelmi szakmérnök
SZKV-1.1., 1.2., 1.3., 1.4.
Sz-009/2009.

Szatymaz, 2021. november

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

I. A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület részletes természetvédelmi kezelési terve

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

1. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK

1.1. Összefoglaló adatok

- (a) A terület neve: Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület
- (b) Védett Természeti Terület Törzskönyve, törzskönyvi száma: : 2/110/TT/10.
- (c) A tervezési területre vonatkozó védetté nyilvánító jogszabály száma: 5/2010. (III.26.). Kt. rendelet
- (d) Nemzetközi kijelölés: -
- (e) A terület kiterjedése: 11,6044 ha.
- (f) Megye: Bács-Kiskun.
- (g) Érintett település külterület: Kalocsa
- (h) A terület középpontjának EOY koordinátái: X: 644.177,259; Y: 132.231,501.
- (i) Tengerszint feletti magassága: 91-100 m.
- (j) A tervezési területet fedő 1:10.000 méretarányú térképszelvény száma: 35-342
- (k) Illetékes természetvédelmi hatóság: Kalocsa Város Jegyzője
- (l) A jogszabályban kijelölt természetvédelmi kezelő megnevezése: Kalocsa Város Önkormányzata.

1.2. A tervezési terület rendeltetése

Védje, és hosszú távon őrizze meg:

- A Kalocsai Érsekkert növényállományát;
- a védett természeti területen előforduló védett és fokozottan védett állatfajok [például a nagy hörcsincsér (*Cerambyx cerdo*), az orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis*), a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a barna varangy (*Bufo bufo*), a zöld levelibéka (*Hyla arborea*), a mocsári béka (*Rana arvalis*), a zöld gyík (*Lacerta viridis*), a barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), a csilp-csalp füzike (*Phylloscopus collybita*), a kék cinege (*Parus caeruleus*), a sárgarigó (*Oriolus oriolus*), a töviszűrő gébics (*Lanius collurio*), a zöld küllő (*Picus viridis*), a denevérfajok (*Myotis sp.*), a közönséges mókusz (*Sciurus vulgaris*), stb.] állományait és életfeltételeit.

Biztosítsa:

- a tudományos kutatás zavartalanágát, adjon helyet a tudományos kutatások számára;
- a természeti értékek oktatási-ismeretterjesztési célokat szolgáló bemutatását.

1.3. A tervezési terület jogi helyzete

A tervezési terület a Kalocsa Város Önkormányzata Képviselő-testületének 17/2011. (VII.29.) ö. számú rendelettel módosított, az Érsekkert helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításáról szóló 5/2010. (III.26.) rendelete alapján helyi jelentőségű természetvédelmi terület.

1.4. A tervezési terület elhelyezkedése, határai

A terület középpontjának EOY koordinátái: X: 644.177,259; Y: 132.231,501.

A tervezési terület Magyarország természeti tájainak rendszertani felosztásában a „Dunamenti-síkság” középtáj térségén belül a „Kalocsai-Sárköz” kistáj területén helyezkedik el. Topográfiailag Bács-Kiskun megyében, Kalocsa Város belterületén található. Határai:

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

északról és nyugatról a Vajas-fok csatorna, délről a belső érsekkert, illetve a Kalocsai Vagyonhasznosítási és Könyvvezető Nonprofit Kft., keletről lakóházak határolják.

1.5. Ingatlan-nyilvántartási adatok

A terület nagyobb része a Kalocsai Érsekség tulajdonában van, három ingatlan van önkormányzati tulajdonban, azonban részarányát tekintve ez mindössze 17%.

A legnagyobb területű ingatlan, az 1026 hrsz. Az érsekség tulajdonában van, de gyakorlatilag a Kalocsai Vagyonhasznosítási és Könyvvezető Nonprofit Kft. kezeli.

Település neve	Helyrajzi szám	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonosi szektor
Kalocsa	1024	0,9983	Kivett üzem	önkormányzat
Kalocsa	1025	0,0777	Kivett töltés	önkormányzat
Kalocsa	1026	8.8237	Kivett közpark	egyház
Kalocsa	1065	0,9319	Kivett töltés	önkormányzat
Kalocsa	1066	b 0,7728	Erdő és árok	egyház

A tervezési területen a vadászati jogok gyakorlására a Vadbarát Vadásztársaság jogosult. A vadászterület kódszáma: 03-604550-303.

A védett természeti terület ingatlanait a következő szolgalmi jogok terhelik:

Belterület	Helyrajzi szám	Szolgalmi jog jellege	Jogosult neve
Kalocsa	1024	Vezetékjog	MVM DÉMÁSZ Áramhálózati Kft. Törzsszám: 13792679
Kalocsa	1026	Vezetékjog	MVM DÉMÁSZ Áramhálózati Kft. Törzsszám: 13792679
Kalocsa	1065	Vezetékjog	MVM DÉMÁSZ Áramhálózati Kft. Törzsszám: 13792679
Kalocsa	1066	Vezetékjog	MVM DÉMÁSZ Áramhálózati Kft. Törzsszám: 13792679

1.6. A tervezési területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások

Kalocsa Város Önkormányzat Képviselő-testületének Kalocsa Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 13/2020. (IX. 29.) önkormányzati rendelete tartalmaz övezeti előírásokat. A védett területen Zöldterület (Zkk) övezet található.

Kalocsa Város Környezetvédelmi Programja 2015-2020 kiter a helyi jelentőségű védett területre, előírásokat, programokat ugyanakkor külön nem tesz a kezelési tervhez képest.

Kizárólag a tervezési területre vonatkozó környezetvédelmi, természetvédelmi konkrét előírások korábban nem voltak.

1.7. Természetvédelmi és egyéb infrastruktúra

A védett természeti területen természetvédelmi érdekeket kiszolgáló épület nincs.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

A területen található épületek, mesterséges létesítmények: A szabadtéri színpadhoz kapcsolódó létesítmények (nézőtér, öltöző, vizes blokk), Kalocsa Város ivóvízellátásában szerepet játszó víztorony, a park részét képező egyéb létesítmények, mint Platán étterem, szökőkút, játszótér, szobor, házasságkötő pavilon).

A terület megközelítése két irányból, burkolt úton lehetséges. A Magtár utca felőli megközelítés esetén a védett területtel szomszédos 1043/35 és 1043/48 ingatlanokon kialakított nagy parkolóban lehet megállni, onnan a védett természeti terület gyalogosan bejárható. Ez a parkoló azonban csak rendezvények ideje alatt áll rendelkezésre. A Kalocsai Vagyonhasznosítási és Könyvvezető Nonprofit Kft. felőli parkolótól elsősorban gyalogosan, illetve kerékpáron lehet bejárni a területet.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

2. LEÍRÁS

2.1. Környezeti jellemzők

2.1.1. Éghajlat

A térség Magyarország meleg-száraz éghajlati körzetébe tartozik, éghajlatának legfőbb vonása országos viszonylatban is - a kontinentális jellegből következően - a nagy fokú változékonyság és a szélsőségekre való hajlam.

Az évi átlaghőmérséklet 10-11°C között van. Az évi közepes hőingás sokévi értéke 21-22 °C. Az abszolút hőingás 70 °C körüli, ami igen magas országos viszonylatban.

Kevés (sokévi átlag 500-530 mm, a vegetációs időszakban 300-310 mm) és szeszélyes eloszlású csapadék határozza meg a mezőgazdaság termesztési feltételeit. A potenciális párolgás és az átlagos havi csapadékmennyiségek éven belüli alakulásából következik, hogy a talaj vízkészlete jellemzően a téli félévben tud leginkább pótlódni.

Jellemzően magas az évi napfénytartam (2000 óra felett). A csekély csapadékkal, a magas besugárzási értékkel magyarázható, hogy nagy a térség aszályra való hajlama, amit az ide érkező légtömegek alacsony relatív légnedvessége még fokoz. A leggyakoribb szélirány az északnyugati, de jelentős a déli irány is.

A térség klímájában is tapasztalhatók olyan változások, melyeket egyértelműen a klímaváltozásnak kell tekintenünk. Kecskeméti adatok alapján nyilvánvaló az évi összcsapadék és a téli félév csapadékmennyiségének csökkenése, az évi középhőmérséklet és a nyári félév hőmérsékleti átlagának enyhe emelkedése, ami az aszályosság fokozódását jelentette az 1970-es évek eleje és a 90-es évek vége közötti időszakban. Erre az időszakra számítva az évi átlag csapadék az 500 mm-t sem érte el. Az utóbbi években (2017 és 2020) között az átlagos körülmozogtak az értékek, utoljára 2014-ben volt jelentősebb csapadék (703 mm).

2.1.2. Hidrológia és vízrajz

A város mélyfekvésű területen, a Duna egykori árterén helyezkedik el. A település csatornákkal szabdalt, melyek közül a legjelentősebb a belterületen is végig kanyargó Vajascsatorna. A talajvíz átlagos mélysége 2-4 m közötti, mennyisége jelentős, túlnyomóan nátrium-hidrogénkarbonátos, de jellemző a kalcium-magnézium túlsúlya is. Az árvízveszély elleni védekezés eredményeképpen a dunai áradások nem veszélyeztetik a területet, ám belvízvédekezési problémák rendszeresen jelentkeznek.

Jelenlegi vízhelyzet

A védett területet északi és nyugati oldalról a Vajascsatorna határolja. A víztorony túlfolyójának befogadója a védett terület nyugati oldalán egy zsilipen keresztül a Vajascsatorna.

A védett természeti terület nem működik belvíztározóként, szűkségtározóként sem nyilvántartott.

A védett természeti területen vízgazdálkodással kapcsolatos létesítmény a víztorony, illetve a zsilip és egyéb kutak.

A burkolt felületek csapadékvízvezetése aknákon keresztül történik, melyek befogadója szintén a Vajascsatorna.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

2.1.3. Földtan, felszínalaktan

A tervezési terület tágabb környezetében, a Kalocsai-Sárközben a pannóniai agyagos üledékekre a pleisztocén elejétől részben ősdunai, részben dunántúli eredetű homokos-kavicsos üledéksor települt. Ez a terület a Kalocsa-Mohácsi-süllyedék újholocén kori erősebb süllyedése után vált véglegesen Duna-völgyé, illetve ártérre. Itt a felszín legnagyobb részét jelenleg holocén üledékek fedik, döntően tömöttebb, iszapos-agyagos képződmények. Jelentős tőzeg-, illetve lápföldmennyiség található ezeken a területeken.

A védett terület felszínalaktana szegényesnek tekinthető. A sík terepfelszínt csak a mintegy 8-9 méter magas vízműdomb és a Vajas-fok mentén húzódó 1-2 méter magas körtöltés teszi változatosabbá. Ezek természetesen antropogén eredetű morfológiai elemek.

2.1.4. Vízföldtan

Részletesebb vízföldtani leírásokat a terv nem tartalmaz, hidrológiai jellemzőket a 2.1.2. pontban taglaljuk.

2.1.5. Talajtan

A térség anyaközetét ősdunai homokos-kavicsos üledék alkotja, melyre finom homok és löszös iszap települt. A várostól délre réti öntés és réti csernozjom talajok, a vasúttól északra pedig szoloncsákos és szoloncsák-szolonyeces talajok alakultak ki melyek a magas sótartalom miatt rossz minőségűek. A település külterületének jelentős részén mezőgazdasági termelés folyik.

2.2. Biológiai és ökológiai jellemzők

A tervezési terület a Duna-Tisza közén, az 1.4. fejezetben leírt természetes földrajzi határok között helyezkedik el, amely növényföldrajzilag a pannóniai flóratartomány (*Pannonicum*) Alföld flóraidékébe (*Eupannonicum*) és ezen belül a Mezőföld és Solti-síkság flórajárásba (*Prematricum*) tartozik. Állatföldrajzi szempontból a terület az Euro-turáni faunavidék Pannonicum (Alföld) faunakörzet Eupannonicum (Nagy-Alföld) faunajárásába tartozik. Tengerszint feletti magassága átlagosan 92 méter.

2.2.1. Növénytakarsulások

Mivel a területen nem az eredeti növényzet fordul elő, ezért a kezelési terv nem tér ki a növénytakarsulások ismertetésére, hiszen az elsősorban az Érsekkert kialakítása során telepítéssel, később spontán betelepüléssel alakult ki.

A vízműdombon, illetve a belső és külső érsekkert között lévő fal mellett degradált gyepek találhatóak jelentősebb növényfajok nélkül.

Előfordulnak továbbá kisebb-nagyobb facsoportok, összefüggő fás területek, fasorok, egyedül álló idős fák.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

2.2.2. A védett természeti területet övező vegetáció jellemzése

A tervezési területet É-ről és Ny-ról a Vajas-csatorna határolja, ezért ott elsősorban a csatornát kísérő nádas-sásos állomány a jellemző. A DNy-i oldalon az érsekkert (egy téglakerítés közbeiktatásával) folytatódik az érseki palota irányában.

A további irányokból a terület melletti beépítettség jellemző, így ott érdemi növényzetet nem található.

2.2.3. Flóra

2.2.3.1. Fokozottan védett növényfajok

A területen fokozottan védett növényfaj jelenléte nem ismert.

2.2.3.2. Védett növényfajok

A területen védett növényfaj jelenléte nem ismert.

2.2.3.3. A védett természeti területen megfigyelt, további érdekes fajok

***Convallaria majalis* (L.) – Gyöngyvirág**

Szórványos, összességében sok százas állomány.

Veszélyeztetettség: nem veszélyeztetett

***Polygonatum odoratum* (Mill.) – Söktérdű salamonpecsét**

Szórványos.

Veszélyeztetettség: nem veszélyeztetett

***Vinca minor* (L.) – Kis télizöld (meténg)**

Szórványos.

Veszélyeztetettség: nem veszélyeztetett

2.2.3.4. A Kalocsai Érsekkert TT edényes flórájának jegyzéke

Alábbiakban a terület edényes flórájának jegyzékét alfabetikus sorrendben. Mivel a kert növénytani értékei a fásszárú növények, ezért csak ezeket tüntetem fel. A lágyszárú növényzet néhányjellemző faja: az angol perje (*Lolium perenne*), fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*), pásztortáska (*Capsella bursa-pastoris*), százszorszép (*Bellis perennis*), vörös here (*Trifolium pratense*), stb.

***Aesculus hippocastanum* (L.) – Közönséges vadgesztenye**

***Acer campestre* (L.) – Mezei juhar**

***Acer platanoides* (L.) – Korai juhar**

***Ailanthus altissima* (Desf.) – Bálványfa**

***Betula pendula* (ROTH) – Közönséges nyír**

***Carpinus betulus* (L.) – Gyertyán**

***Catalpa bignonioides* (Scop.) – Szivarfa**

***Celtis occidentalis* (L.) – Nyugati ostorfa**

***Eleagnus angustifolia* (L.) – Keskenylevelű ezüstfa**

***Euonymus europaeus* (L.) – Csíkos kecskerágó**

***Fraxinus excelsior* (L.) – Magas kőris**

***Gleditsia triacanthos* (L.) – Lepényfa**

***Gymnocladus dioica* (L.) – Vasfa**

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

Hedera helix (L.) – Borostyán
Juglans nigra (L.) – Fekete dió
Ligustrum vulgare (L.) – Közönséges fagyal
Maclura pomifera (Raf.) – Narancseperfa
Picea abies (L.) – Lucfenyő
Pinus nigra (Arnold) – Fekete fenyő
Platanus x hybrida (BROT.) – Juharlevelű platán
Populus alba (L.) – Fehér nyár
Prunus aviom (L.) – Vadcserezsnye
Quercus robur (L.) – Kocsányos tölgy
Robinia pseudo-acacia (L.) – Fehér akác
Salix alba (L.) – Fehér fűz
Sophora japonica (L.) – Kínai pagodafa (japánakác)
Taxodium distichum (L.) – Mocsárciprus
Taxus baccata (L.) – Tiszafa
Tilia cordata (Miller) – Kislevelű hárs
Ulmus laevis (Pallas) – Vénicszil
Ulmus minor (Mill) – Mezei szil

2.2.3.5. A területen megfigyelt özönnövények elterjedésének jellemzése

Parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) – A bolygatottabb részeken előfordul, állományai nem jelentősek. Folyamatos tisztántartással kezelhető az állománya
Észak-amerikai őszirózsafajok (*Aster novi-belgii* agg.) – Még nincsenek belőlük jelentősebb állományok, de érdemes kordában tartani az elszaporodását.
Nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) – Megfelelően kordában tartva viszonylag kevesebb gondot okoz. Termése a télen eleséget kereső madaraknak fontos tápláléka, ezért nem szükséges a teljes kiirtása, azonban meg kell akadályozni az elburjánzást.
Keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) – Agresszíven terjed, ezért mindenképpen indokolt a féken tartása. Mutatóban 1-2 egyed meghagyása lehetséges, de az elszaporodást meg kell gátolni.
Bálványfa (*Ailanthus altissima*) – Agresszív terjedése miatt szükséges a mielőbbi, teljes kiirtása.
Akác (*Robinia pseudo-acacia*) – Az idősebb, odvasodó egyedek megtartása indokolt, azonban a sarjadzás révén elterjedhet, ezért a fiatal sarjak kiirtása szükséges.

2.2.4. Állatvilág

*-gal jelölt taxonok közösségi jelentőségű fajok.
(V: védett, FV: fokozottan védett)

Gerinctelenek

Puhatestűek

Éti csiga (*Helix pomatia* V) – Gyakori.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

Rovarok

Imádkozó sáska (*Mantis religiosa* V) – Szórványos.
Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo* V)* – Ritka.
Orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis* V) – Ritka.
Szarvasbogár (*Lucanus cervus* V)* – Idős, kidőlt tölgyek környékén, ritka.
Atalanta lepke (*Vanessa atalanta* V) – Nem ritka.
Fecskefarkú lepke (*Papilio machaon* V) – Nem ritka.
Kardoslepke (*Iphiclides podalirius* V) – Ritka.
Nappali pávaszem (*Inachis io* V) – Szórványos.

Gerincesek

Kétéltűek, Hüllők

Kecskebéka fajkomplex (*Pelophylax* kl. *esculentus* V) – Főleg a vízpart környékén, de 2011. júliusában a régi szökőkútból 336 példány került kimentésre.
Barna varangy (*Bufo bufo* V) – Ritka.
Zöld levelibéka (*Hyla arborea* V) – Gyakori
Mocsári béka (*Rana arvalis* V) – Főleg a vízpart környékén, de beljebb is előfordul.
Vöröshasú unka (*Bombina bombina* V)* – Főleg a vízpart környékén, de 2011. júliusában a régi szökőkútból 46 példány került kimentésre.
Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus* V)* – Ritka, a csatornában előfordul, de 2011. júliusában a régi szökőkútból 38 példány került kimentésre.
Pettyes gőte (*Lissotriton vulgaris* V) – Ritka, a csatornában előfordul, de 2011. júliusában a régi szökőkútból 4 példány került kimentésre.
Fürge gyík (*Lacerta agilis* V) – Előfordul.
Zöld gyík (*Lacerta viridis* V) – Gyakori.
Mocsári teknős (*Emys orbicularis* V)* – A csatornából tévedhet alkalmanként a területre.
Vízisikló (*Natrix natrix* V) – A csatornában jelen van, alkalmanként bemerészkedik az erdőbe.

Madarak

Balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) – Fészkelő.
Barátcinege (*Parus palustris* V) – Ritka, alkalmi vendég.
Barátposzáta (*Sylvia atricapilla* V) – Ritka fészkelő.
Barázda billegető (*Motacilla alba* V) – Ritka átvonuló.
Búbos pacsirta (*Galerida cristata* V) – Nem fészkelő, alkalmi vendég.
Citromsármány (*Emberiza citrinella* V) – Ritka vendég.
Csilp-csalp füzike (*Phylloscopus collybita* V) – Fészkel.
Csonttollú (*Bombicilla garrulus* V) – Ritka, téli vendég.
Csóka (*Corvus monedula* V) – Gyakori vendég.
Csuszka (*Sitta europaea* V) – Előfordul.
Dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*) – Olykor előfordul.
Egerészölyv (*Buteo buteo* V) – Alkalmi ragadozó.
Erdei fülesbagoly (*Asio otus* V) – Fészkelő.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

Erdei pinta (*Fringilla coelebs* V) – Fészkel.
Énekes rigó (*Turdus philomelos* V) – Fészkel.
Fekete rigó (*Turdus merula* V) – Nem ritka költőfaj.
Fitisz füzi (*Phylloscopus trochilus* V) – Átvonuló vendég.
Fülemüle (*Luscinia megarhynchos* V) – Ritka költőfaj.
Házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros* V) – Fészkelő.
Házi veréb (*Passer domesticus*) – Gyakori.
Héja (*Accipiter gentilis* V) – Alkalmi ragadozó.
Jégmadár (*Alcedo atthis* V)* – A csatorna felől érkező alkalmi vendég.
Karvaly (*Accipiter nisus* V) – Alkalmi ragadozó.
Kis fakopáncs (*Dendrocopos minor* V) – Alkalmi vendég.
Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) – Alkalmi vendég.
Kék cinege (*Parus caeruleus* V) – Ritka fészkelő.
Kuvik (*Athene noctua* FV) – A terület egyik legértékesebb alkalmi vendége.
Léprigó (*Turdus viscivorus* V) – Átvonuló faj.
Macskabagoly (*Strix aluco* V) – Alkalmi vendég.
Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes* V) – Gyakori vendég.
Mezei poszáta (*Sylvia communis* V) – Átvonuló.
Mezei veréb (*Passer montanus* V) – Gyakori fészkelő.
Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major* V) – Gyakori fészkelő.
Nagy őrgébics (*Lanius excubitor* V) – Alkalmi vendég.
Örvös galamb (*Columba palumbus*) – Gyakori fészkelő.
Sárgarigó (*Oriolus oriolus* V) – Fészkelő.
Seregély (*Sturnus vulgaris*) – Gyakori fészkelő.
Sisegő füzi (*Phylloscopus sibilatrix* V) – Alkalmi vendég.
Szajkó (*Garrulus glandarius*) – Gyakori vendég.
Szarka (*Pica pica*) – Szórványos vendég.
Széncinege (*Parus major* V) – Nem ritka fészkelő.
Szürke légykapó (*Muscicapa striata* V) – Gyakori vendég.
Fenyőpinta (*Fringilla montifringilla* V) – Átvonuló.
Töviszűrő gebics (*Lanius collurio* V)* – Szórványos fészkelő.
Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) – A csatornából néha betévedő faj.
Vetési varjú (*Corvus frugilegus* V) – Alkalmi vendég.
Vörösbegy (*Erithacus rubecula* V) – Nem ritka fészkelő.
Zöld küllő (*Picus viridis* V) – Ritka fészkelő faj.

Emlősök

Denevérek (*Myotis* sp. V) – Az odvas fákhhoz kötődve a területen előfordulnak, azonban nem ismert, hogy pontosan mely fajok.
Keleti sün (*Erinaceus concolor* V) – Gyakori.
Közönséges mókusz (*Sciurus vulgaris* V) – Viszonylag gyakori.
Közönséges vakond (*Talpa europaea* V) – Gyakori.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

2.3. Gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzők

Tájtörténeti vonatkozások (NÉMETH ZITA, 2001. nyomán)

Mivel a terület a középkortól nagy jeletőséggel bírt az egyház léte és az érseki székhely miatt, ezért meglehetősen jól kutatott terület, sok információ áll rendelkezésre a tájhasználat változás követésére. Az ezer év alatt bekövetkezett változásokat a különböző korokban készített katonai térképek, (I. Katonai Felmérés, 1783 körül, III. Katonai Felmérés, 1883), leírások és recens megfigyelések alapján foglalhatjuk össze.

A múlt

Magyarország második érseksége 1009 körül, tehát pont ezer éve Kalocsán létesült. Hogy miért éppen itt, arról máig is megoszlik a történészek véleménye. A XI. század végén megint csak tisztázatlan okokból Kalocsa gyakorlatilag elvesztette érseki székhelyét, amely a XII. század végén került vissza. A város az érseki székhely ellenére is mindvégig szegény maradt, a történelem viharai (tatárjárás, török hódoltság, 15 éves háború) sem tettek jót a település fejlődésének, 1602-ben a székesegyház is elpusztult.

Az érsekség helyzetének stabilizálódása után, az 1770-es évektől a századfordulóig folytak a legnagyobb szabású építkezések. Ekkor épült a ma is álló érseki palota és születtek meg az első tervek az épület közeli kertrészek rendezésére is. Az I. katonai felmérésen a tervezési terület még mocsaras-nádas terület volt.

A kert ügye Kollonich László érseksége (1787-1817) alatt kezdett rendeződni, ekkor adhatta az érsek a kert hátsó részét a tóval együtt a városiak használatába.

Valószínűleg még a Kollonich érseksége alatti munkálatokat tükrözi a II. Katonai felmérésen látható meglehetősen precíz kertábrázolás. Azért is feltételezhetjük, hogy valós képet mutathat, mert több részletében is a ma is látható formákat jeleníti meg. A kert útrendszere szinte teljesen a mai állapotot mutatja. A térkép külön érdekessége, hogy jól kivehető rajta a tó, amelyet a Vajas táplált és még egy szigetet is kialakítottak rajta.

Az érsekkert történetének fejlődése szempontjából azonban mégis Haynald Lajos érsek, botanikus munkássága a legmeghatározóbb.

Az érseksége alatti időből mindössze a III. Katonai felmérés idején készült térkép (1881) és az ugyanabban az évben készült Szentkereszti Géza féle várostérkép áll rendelkezésre, ezek alapján azonban messzemenő következtetések nem vonhatóak le. A katonai felmérés területre vonatkozó ábrázolása nem valószínű, hogy valós állapotot mutat, inkább csak sematikus ábrázolásról lehet szó, hiszen meglehetősen nagyvonalú és csupán húsz évvel a II. Katonai felmérés után elképzelhető, hogy ennek a viszonylag pontos rajznak a másolata. A Szentkereszti térkép valamivel több információt ad, de inkább csak az egyes kertrészek funkciójára vonatkozóan, az útrendszert azonban szinte egyáltalán nem ábrázolja.

A közelmúlt

Az utóbbi száz esztendőben jelentős átalakítások nem voltak, a kert azonban mégis hanyatlásnak indult. 1930 körül a két kertrész elválasztására kerítést építettek és Zichy Gyula érsek a hátsó kertet a város lakosságának rendelkezésére bocsátotta. A két rész közötti kapcsolat a II. világháború után szűnt meg teljesen.

Az elmúlt ötven évben főként a város használatában álló területen különböző objektumok, építmények (szabadtéri színpad, lelátó, szökőkút, víztorony, stb.) kerültek

A Kaloccai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

elhelyezésre. A közelmúltban is voltak, főleg kisebb felújítások, átfogó rekonstrukció végrehajtása csak a védetté nyilvánítást követően indult meg.

A jelen, a Kalocsa szíve program

A Kalocsa Szíve program megvalósításának célja, az ország kiemelkedő vallási, kulturális, népművészeti értékeinek fenntartható gazdagítása, a város turisztikai attrakcióinak színesítése, az elérhető szolgáltatások körének bővítése, fejlesztése.

Az Érsekkert, Kalocsa zöld szíve fénykorát a híres botanikus Haynald érsek idején élő, országosan is párját ritkítóan gyönyörű park, sok kalocsai fiataalkorának fontos színhelye.

A program keretében a régi, leromlott állapotú épületek, építmények elbontásra kerültek és felújításra került a szabadtéri színpad, valamint az egykori Platán étterem és a szökőkút is helyreállításra került a XXI. századi igényeknek megfelelően.

Emellett a központi fasor minőségi fejlesztése és közművesítése a szabadtéri rendezvények kiszolgálásaként, a park növényzetének és útjainak helyreállítása, valamint a teljes terület biztonságos kerítéssel történő körbevétele is megtörtént. Továbbá gyermekek és családok számára, szórakozási lehetőséget nyújtó szabadidős terek, kreatív játszóterek, is megvalósultak, de még házasságkötő pavilon is létesült.

2.3.1. Mezőgazdaság

A mezőgazdálkodás múltja

Amióta a terület hasznosításáról információval rendelkezünk, mezőgazdasági hasznosítás nemigen folyt. A kert részeként kisebb nagyobb gyümölcsösök, esetleg konyhakert létezéséről tudunk.

A mezőgazdálkodás jelenleg

A területen jelenleg nem folyik mezőgazdasági termelés, a gyepterületeket viszont célszerű kaszálással kezelni, főként az inváziós fajok terjedésének megakadályozása érdekében.

2.3.2. Erdőgazdálkodás

Hivatalosan nincs a területen erdőgazdálkodás, a meglévő faállományra nincs erdőtervezés, eseti erdőgazdálkodási feladatokat (veszélyes fák kivágása, stb.) a Kaloccai Vagyonhasznosítási és Könyvvezető Nonprofit Kft. végez.

2.3.3. Vadgazdálkodás

A területen vadgazdálkodás nem folyik.

2.3.4. Halászat, horgászat

A védett természeti területen halászatra és horgászatra alkalmas felszíni vizek jelenleg nincsenek, a terület melletti Vajas-csatorna azonban horgászvíz. Általában a csatorna túlsó partjáról folyik a horgászat, a védett terület felől nincs horgászat.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

2.3.5. Üdülés és idegenfoglalom

Elsősorban a helyiek között népszerű az érsekkert, a város apraja-nagyja előszeretettel látogatja. Az idegenforgalom nem annyira jellemző, inkább a belső kertre korlátozódik. A kert egyik fő helyszínévé vált a városi rendezvényeknek, mint a paprikapiknik, vagy a szabadtéri színházi előadások.

2.3.6. Települési viszonyok

A tervezési terület gyakorlatilag a város központjában található.

2.3.7. Ipar, bányászat

Ipari vagy bányászati tevékenység nem folyik a területen, és korábban sem volt jellemző.

2.3.8. Oktatás, bemutatás

Jelenleg szervezett oktatási, bemutatási tevékenység nem folyik a területen.

2.3.9. Kutatás

A területen természetvédelmi, illetve ökológiai (botanikai és zoológiai) kutatásokról kevés információ van. Haynald Lajos érsek-botanikus bizonyára sokat kutatta a környéket botanikai szempontból, azonban a mai viszonyokra ez nem sok jelentőséggel bír.

A történelmi kutatásokon túl elsősorban kertépítészeti-kerttervezési jellegű munkálatok zajlottak a területen. Kovács Sándor a terület madárvilágát tanulmányozta.

2.3.10. Egyéb használat

A tervezési területet érintő légvezetékek: A területen a kifeszültségű légvezetéseket a Kalocsa Szíve Program keretében földkábelre cserélték.

2.3.11. Kultúrtörténeti értékek

Építészeti értékek inkább a védett területen kívül, a Belső érsekkert területén találhatóak, melyek azonban országos jelentőségűek. A tervezési területen kultúrtörténeti értéknek tekinthető a „Fésülködő nő” című szobor. 1972-ben az Országos Műemléki Felügyelőség vizsgálata alapján a város belvárosának egy részét az érsekkert egész területével együtt műemlékvédelmi területté nyilvánították.

2.4. Táj értékek

A terület legfőbb táji értékei a legidősebb (200 év körüli) kocsányos tölgyek, illetve egyéb idősebb, vagy különösebb fafaj/fafajta, valamint az impozáns vadgesztenyesor.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

3. CÉLKITŰZÉSEK MEGHATÁROZÁSA

3.1. A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése

3.1.1. Méret

A tervezési terület mérete elegendően nagy a megőrizni kívánt természeti értékek megőrzéséhez, a jellemző életközösségek fenntartásához.

3.1.2. Sokféleség

A tervezési terület sokfélesége az arborétum jellegnek elegendőnek minősíthető. A természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok száma a kis területhez képest magas.

3.1.3. Természetesség

A tervezési terület, mint élőhely az ültetett kert volta miatt nem természetes. A változatos élőhelyeknek köszönhető a viszonylag magas állatfaj-szám.

3.1.4. Ritkaság

Regionális, országos, vagy nemzetközi szinten a természeti értékek nem ritkák, azonban helyi szinten jelentősnek tekinthetők.

3.1.5. Sérülékenység

A tervezési terület fenntartását évszázadok óta az ember végzi, így megfelelő kezelés mellett nem sérülékeny.

3.1.6. Jellemzőség

A terület fajai jól reprezentálják egy arborétum jellemző fajait.

3.1.7. A tervezési terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helyzete

A Vajas-csatorna, mint ökológiai folyosó kiszélesedő része szinte a teljes védett területet lefedi.

3.1.8. A tervezési terület története

Lásd a 2.3. pontot, ez összefoglalja a terület történetének leglényegesebb elemeit.

3.1.9. Potenciális természetvédelmi érték

Megfelelő természetvédelmi kezelés hatására a védett természeti terület a következő potenciális értékkel rendelkezik:

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

(a) A tervezési terület természeti értékei jelen állapotukban nagymértékben megmaradtak, elsősorban ezek megőrzésére kell törekedni. A megfelelő természetvédelmi kezelés képes lenne a természeti értékek növelésére az előforduló tájidegen fás- és lágyszárúak számának csökkentésével, állományaik fokozatos felszámolásával.

(b) A tervezési terület táji értékei jelen állapotában többnyire megmaradtak, elsősorban ezek megőrzésére kell törekedni.

(c) A terület a jelenleginél nagyobb látogatólétszám fogadására alkalmas.

(e) Kifejezetten a tervezési terület kutatását szolgáló infrastruktúra nem létezik. A terület mérete célzott kutatási infrastruktúra kialakítását nem is indokolja.

(f) A területnek a jövedelemtermelő képessége csekély, a kezelőnek nem is célja a területről jövedelmet szerezni, kivételt képez ez alól a Platán étterem időszakonként történő bérbeadása.

(g) A kulturális és történelmi hagyományok megőrzésében az érsekség miatt kiemelt szerepe van

(h) A természeti értékek részletes feltárása még nem történt meg. A minden területre kiterjedő kutatásokat később konkrétan meg kell határozni.

(i) A tervezési terület egészségügyi célra történő hasznosításra nem alkalmas.

3.1.10. Különleges jelentőség

A tervezési területnek különleges fajai, illetve élőhelyei nincsenek.

3.2. A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása

A tervezési terület legfontosabb természeti értékei (amelyek a védett terület alapját képezik) az arborétum jelleg miatt az idős, tetszetős faegyedek, facsoportok, fasorok. Védett növények előfordulási helyeként a terület nem ismert, azonban nem lehet kizárni ezen fajok jelentlétét. Mivel a terület zárt, erdős jellegű, ezért számos védett állat felkeresi nem csak időszakosan, hanem akár költési célból is.

Földtani, víztani értékek a területen nem fordulnak elő.

A legfontosabb természeti értékek általánosságban történő meghatározását tartalmazó táblázat:

Természeti érték	Jelentőség
Földtani	-
Víztani	-
Társulástani	helyi
Élő szervezetek	helyi
Táji értékek	helyi
Kultúrtörténeti értékek	helyi

Növényfajok

Védett növényfaj előfordulása a területen nem ismert, a legnagyobb növénytani értéket az idős faegyedek, a kétoldali vadgesztenyesor és a különleges faegyedek képezik.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

Állatfajok

Srsz	Fajnév	Nemzetközi jelentőség				Hazai védettség	Helyi jelentőség	A tervezési terület állományának országos jelentősége
		B&HD	BONN	BE	CITES			
1.	Helix pomatia	V.	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
2.	Mantis religiosa	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
3.	Cerambyx cerdo	II., IV.	-	II.	-	védett	közepes	alacsony
4.	Lucanus cervus	II.	-	III.	-	védett	közepes	alacsony
5.	Oryctes nasicornis	-	-	-	-	védett	közepes	alacsony
6.	Vanessa atalanta	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
7.	Papilio machaon	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
8.	Inachis io	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
9.	Pelophylax kl. esculentus	V.	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
10.	Bombina bombina	II.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
11.	Bufo bufo	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
12.	Hyla arborea	IV.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
13.	Rana arvalis	IV.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
14.	Triturus dobrogicus	II.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
15.	Lissotriton vulgaris	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
16.	Lacerta agilis	IV.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
17.	Lacerta viridis	IV.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
18.	Emys orbicularis	II., IV.	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
19.	Natrix natrix	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
20.	Streptopelia decaocto	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
21.	Parus palustris	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
22.	Sylvia atricapilla	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
23.	Motacilla alba	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
24.	Galerida cristata	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
25.	Emberiza citrinella	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
26.	Phylloscopus collybita	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
27.	Bombicilla garrulus	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
28.	Corvus monedula	II./2.	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
29.	Corvus corone cornix	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
30.	Buteo buteo	-	II.	II.	II.	védett	közepes	alacsony
31.	Asio otus	-	-	II.	II.	védett	magas	alacsony
32.	Strio aluco	-	-	II.	II.	védett	közepes	alacsony
33.	Fringilla coelebs	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
34.	Turdus philomelos	II./2.	II.	III.	-	védett	alacsony	alacsony
35.	Turdus merula	II./2.	II.	III.	-	védett	alacsony	alacsony

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

36.	<i>Phylloscopus trochilus</i>	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
37.	<i>Luscinia megarhynchos</i>	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
38.	<i>Phoenicurus ochruros</i>	-	II.	II.	-	védett	közepes	alacsony
39.	<i>Passer domesticus</i>	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
40.	<i>Accipiter gentilis</i>	-	II.	II.	II.	védett	közepes	alacsony
41.	<i>Alcedo atthis</i>	I.	-	II.	-	védett	közepes	alacsony
42.	<i>Accipiter nisus</i>	-	II.	II.	II.	védett	közepes	alacsony
43.	<i>Dendrocopos minor</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
44.	<i>Dendrocopos medius</i>	I.	-	II.	-	védett	közepes	alacsony
45.	<i>Parus caeruleus</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
46.	<i>Athene noctua</i>	-	-	-	-	fok. védett	magas	alacsony
47.	<i>Turdus viscivorus</i>	II./2.	II.	III.	-	védett	alacsony	alacsony
48.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
49.	<i>Sylvia communis</i>	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
50.	<i>Passer montanus</i>	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
51.	<i>Dendrocopos major</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
52.	<i>Lanius excubitor</i>	-	-	II.	-	védett	közepes	alacsony
53.	<i>Columba palumbus</i>	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
54.	<i>Sitta europaea</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
55.	<i>Oriolus oriolus</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
56.	<i>Sturnus vulgaris</i>	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
57.	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
58.	<i>Garrulus glandarius</i>	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
59.	<i>Pica pica</i>	-	-	-	-	-	alacsony	alacsony
60.	<i>Parus major</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
61.	<i>Muscicapa striata</i>	-	II.	II.	-	védett	közepes	alacsony
62.	<i>Fringilla montifringilla</i>	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
63.	<i>Lanius collurio</i>	I.	-	II.	-	védett	közepes	alacsony
64.	<i>Anas platyrhynchos</i>	-	-	II.	-	-	alacsony	alacsony
65.	<i>Corvus frugilegus</i>	II./2.	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
66.	<i>Erithacus rubecula</i>	-	II.	II.	-	védett	alacsony	alacsony
67.	<i>Picus viridis</i>	-	-	II.	-	védett	alacsony	alacsony
68.	<i>Myotis sp.</i>	II.	II.	II.	-	védett	közepes	alacsony
69.	<i>Erinaceus concolor</i>	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony
70.	<i>Sciurus vulgaris</i>	-	-	III.	-	védett	alacsony	alacsony
71.	<i>Talpa europaea</i>	-	-	-	-	védett	alacsony	alacsony

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

3.3. Ideális kezelési célkitűzések

3.3.1. Elsődleges célkitűzések

A legfontosabb célkitűzés a tervezési terület jelenlegi természetességi állapotában való javítása, ezen túlmenően a terület természeti értékeinek további fejlesztése.

- A terület magas biológiai sokféleségének megőrzése az őshonos élővilág tekintetében.
- A táji értékek javítása, a nem tájba illő elemek fokozatos tájba illesztése.
- Az arborétum jelleg tovább fejlesztése.
- A védett természeti területen előforduló védett és fokozottan védett állatfajok megóvása, állományuk fenntartása, életfeltételeik biztosítása.

3.3.2. Másodrendű célkitűzések

- A kert természeti értékeinek minél szélesebb körű megismertetése, valamint a természeti értékek megóvása iránti társadalmi igény erősítése érdekében a terület természetvédelmi célú bemutatása.
- A terület további természetvédelmi célú kutatása természeti feltételeinek biztosítása.

3.4. Korlátozó és veszélyeztető tényezők

3.4.1. A tervezési terület természetes folyamatai

Korlátozó és veszélyeztető tényezők	Érintett természeti értékek	Elhárítás módjai
Tájidegen, inváziós fajok terjedése	A természeti értékek, élőhelyek többségét fenyegeti az inváziós fajok terjedése.	- Tájidegen inváziós fajok egyedei csak akkor vágathatók ki (fiatal állományok tisztítási munkáit kivéve), ha elő- vagy utókezeléses védekezésre kerül sor az újrasarjadás megakadályozása érdekében. - Vegyszeres védekezés a légyszárú inváziós fajokkal szemben.

3.4.2. A tervezési területen kívüli természetes folyamatok

Nem jellemző

3.4.3. A tervezési területen belül érvényesülő emberi tényezők

Korlátozó és veszélyeztető tényezők	Érintett természeti értékek	Elhárítás módjai
Természeti értékek fennmaradása ellen ható	Korhadéklakó bogarak, odúlakó madarak és denevérek, fészkek építő	- A természeti értékek kíméletével megvalósuló fahasználati technológiák bevezetése. Jelentős

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

erdőgazdálkodási technológiák alkalmazása	madarak, elegyes erdőállomány, fajgazdag cserjeszint, aljnővényzet és annak védett fajai.	mennyiségű száradék és holtfa visszahagyása, odvas fák lehetőség szerinti megőrzése.
Illegális szemétkerakás	A teljes védett terület.	Hatósági és tájékoztató táblák kirakása és rendszeres ellenőrzés.
Vandalizmus	A teljes védett terület.	Hatósági táblák kihelyezésével és az őrzés fokozásával.

3.4.4. A tervezési területre kívülről ható emberi tényezők

Nem jellemző

3.4.5. A természetvédelmi kezelés korlátai

(a.) A természetvédelmi kezelő rendelkezik megfelelő szaktudással a terület optimális természetvédelmi kezelésének meghatározásához.

(b.) A természetvédelmi kezelő el tudja látni a tervezési terület helyi természetvédelmi felügyeletét.

(c.) Papíron rendszerint megvan a természetvédelmi hatóság megfelelő jogköre, a gyakorlatban azonban nem mindig sikerül ennek érvényesítése.

(d.) A természetvédelmi kezelő rendelkezik a megfelelő felszerelésekkel.

(e.) A tervezési területen nincs a természetvédelmi kezelőnek saját vagyonkezelésében álló ingatlana, ezért a természetvédelmi érdekérvényesítést elsősorban hatósági eszközökkel lehet végrehajtani.

3.4.6. A korlátozó tényezők hatása az ideális célkitűzésekre (második kiértékelés)

A célkitűzések meghatározásakor azok megvalósíthatóságának lehetősége is mérlegelelésre került, ezért az ideális célkitűzések listájában már nem szerepelnek azon tervek, amelyek reálisan nem kivitelezhetőek.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

4. GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK, STRATÉGIÁK ÉS FELADATOK MEGHATÁROZÁSA

4.1. Gyakorlati célkitűzések

A gyakorlati célkitűzések reális megvalósíthatósága – a felállított fontossági sorrendjük ellenére – a nehézségüktől függően változó.

A természetvédelmi kezelési feladatok prioritáskategóriái: **rövidtávú** az 1-4 éven belül elvégzendő, illetve elvégezhető feladat, **középtávú** a 4-10 éven belül elvégzendő feladat, **hosszútávú** a 10 évnél hosszabb időszak alatt elvégzendő feladat.

GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK		
RÖVIDTÁVÚ	KÖZÉPTÁVÚ	HOSSZÚTÁVÚ
Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető kiszáradt fák kivágása.	Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető kiszáradt fák kivágása.	Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető kiszáradt fák kivágása.
A megmaradt gyepterületek kezelésére vonatkozó beavatkozás megkezdése.	A gyepterületek megfelelő kezelése.	A gyepterületek megfelelő kezelése.
Az őshonos fajokból álló, a biológiai sokféleség fenntartását hosszútávon is biztosító, természetes állapotra jellemző közösség szerkezet kialakításának megkezdése ott, ahol szükséges ehhez az emberi beavatkozás.	Az őshonos fajokból álló, a biológiai sokféleség fenntartását hosszútávon is biztosító, természetes állapotra jellemző közösség szerkezet kialakításának folytatása	Az őshonos fajokból álló, a biológiai sokféleség fenntartását hosszútávon is biztosító, természetes állapotra jellemző közösség szerkezet kialakításának befejezése
Tájidegen, invazív fajok egyedeinek kivágásakor az újrasarjadást megelőző védekezési technológiák alkalmazása.		Egyes tájidegen, invazív fajok állományainak teljes felszámolása, mérlegelés után a szórtan álló egyedeket is beleértve.
Az adventív lágyszárú növény-állományok visszaszorításának megkezdése	Az adventív lágyszárú növény-állományok visszaszorításának folytatása	Az adventív lágyszárú növény-állományok visszaszorításának befejezése
Természetvédelmi oltalomra figyelmeztető hatósági táblák elhelyezése a védett természeti terület határán, minden behajtásra szolgáló út mentén	A hatósági táblák folyamatos ellenőrzése, rongálás, eltűnés esetén pótlása.	A hatósági táblák folyamatos ellenőrzése, rongálás, eltűnés esetén pótlása.
	A terület természetvédelmi szempontból jelentősebb növény- és állatfajairól monitorozási célú adatgyűjtés	A terület természetvédelmi szempontból jelentősebb növény- és állatfajainak rendszeres monitorozása

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

4.2. Természetvédelmi stratégiák

4.2.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

Biztosítani kell azt, hogy csak az előforduló természetes életközösségek hosszútávú fenntartását lehetővé tevő területhasználat, illetve természetvédelmi kezelés folyjon a védett természeti területen.

A természetes életközösségek más típusú, zavartabb életközösséggé alakulását, illetve a tájidegen invázív növényfajok terjedését elősegítő területhasználatokat a természeti értékek fenntartásával összeegyeztethető területhasználati módokkal, illetve természetvédelmi célú kezeléssel kell felváltani.

4.2.2. Fajok védelme

A tervezési területen mesterséges szaporítást célzó fajvédelmi programra nincs szükség.

4.2.3. Látogatás

A terület szabadon látogatható, a védett természeti területen való közlekedésre vonatkozó előírásokat a 4.3.2.6. pont tartalmazza. A látogatás csak oly módon lehetséges, hogy az a természeti értékekben kárt ne okozzon.

4.2.4. Oktatás és bemutatás

Tanösvény kialakításával, folyamatos karbantartásával, fejlesztésével biztosítani kell a környezettudatos nevelés, oktatás, valamint a természetvédelmi célú bemutatás feltételeit.

4.2.5. Kutatás, vizsgálatok

A terület legfontosabb természeti értékeinek állapotát rendszeresen fel kell mérni a természetvédelmi intézkedések hatékonyságának ellenőrzésére.

A kutatást végzőnek a kutatás során gyűjtött környezeti alapadatokat, továbbá a kutatás eredményeit tartalmazó jelentés egy-egy példányát el kell juttatnia az illetékes természetvédelmi hatóság és a kezelő részére.

4.3. Kezelési feladatok

4.3.1. Adatgyűjtés

(a) *Az élő szervezetekre vonatkozó adatok:* Az alapvető természetvédelmi teendők megindítása a jelenlegi ismeretek mellett is lehetséges, de még pontosabb tervezésükhöz szükséges a zoológiai ismeretek bővítése.

Célszerű további adatokat gyűjteni esetlegesen előforduló védett növényfajokról.

(b) *Az emberi hatásokra vonatkozó adatok:* Legfontosabb a környezetet szennyező, illetve az élőhelyeket fizikailag károsító tevékenységeknek, így az illegális hulladéklerakásnak, a rongálásnak az állandó figyelemmel kísérése. Egyéb emberi hatásokra vonatkozó adatok gyűjtése középtávon szükséges feladat.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

4.3.2. Kezelés

4.3.2.1. Kezelési előírások

Fajok védelme, fenntartása:

A védett természeti területen nem védett növények - például galagonya hajtásvég - gyógyászati célra történő gyűjtése engedélyezhető, amennyiben a gyűjtési tevékenység nem károsítja érdemben a természetes életközösségeket.

Erdei melléktermék gyűjtése (nem védett virág, fenyőtoboz, gomba, stb.) korlátozottan végezhető.

Tilos napnyugtától napkelteig a gépi munkavégzés.

Agresszív tájidegen növényfajok állományszabályozása:

Jól sarjadó, inváziós és idegenhonos fafajok, különösen az akác (*Robinia pseudo-acacia*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) egyedeinek, illetve állományainak kivágása – a fiatalok állomány gyérítését kivéve – csak úgy történhet meg, ha az újrasarjadás ellen elő- vagy utókezeléssel aktív védekezés (törzsfuratokon keresztül történő vegyszer bejuttatás, vegyszeres metszlapkezelés) történik.

Őrzés, védelem:

A bejárat mellett el kell helyezni a kiemelt természetvédelmi oltalmat jelző hatósági tájékoztató táblát a figyelemfelhívás érdekében.

A Magtár utca felőli bejáratnál a kapu csak a mindenkori nyitvatartási időben van nyitva.

Kalocsai Vagyonhasznosítási és Könyvvezető Nonprofit Kft. felől a kaput estére bezárják.

Egyedi tájértékek védelme és fenntartása:

A védett természeti területen tilos új légvezeték kialakítani.

A védett természeti területen tilos reklámtáblákat elhelyezni.

Új épület építése, régi épület felújítása csak hagyományos anyagok felhasználásával, tájképvédelmi szempontok figyelembe vételével, a tájra jellemző hagyományos módon lehetséges.

4.3.2.2. Mezőgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások

Növénytermesztés, szántóföldi gazdálkodás:

A védett területen szántóföldi növénytermesztés nem folytatható.

Rét- legelőgazdálkodás:

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

A védetté nyilvánító jogszabály kihirdetésének időpontjában meglévő területhez képest a gyepterületek kiterjedése nem növekedhet, kivéve ha az kifejezett természetvédelmi indokból, a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával történik.

A védetté nyilvánító jogszabály kihirdetése utáni harmadik évtől kezdve a legeltetés intenzitása nem haladhatja meg a 0,15 állategységet/hektár értéket, kivéve ha a nagyobb állatsűrűség fenntartását a természetvédelmi kezelő nyilatkozata alapján kifejezetten természetvédelmi indok teszi szükségessé.

Gyepeken gépjárművel közlekedni tilos. A korlátozás nem vonatkozik az engedélyezett kaszálásokat megvalósító mezőgazdasági gépekre.

Gyepeken tűzpászták létesítése tilos.

A gyepek mesterséges trágyázása tilos.

Növényvédőszer alkalmazása tilos a gyepeken, kivéve ha kifejezett természetvédelmi céllal, a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával történik (például a tájidegen invazív növényfajok elleni védekezés során).

Felülvetés és gyepfeltörés tilos, kivéve ha kifejezett természetvédelmi céllal, a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával történik.

Kaszálás során legalább 8 cm-es fűtarlót kell visszahagyni.

Gyepterületek égetése tilos, kivéve a természetvédelmi céllal (például túlzottan felhalmozódott fűavar eltávolítása érdekében), a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával végzett eseti, nem rendszeres égetést.

Gyepterületen a kaszálást követő 30 napon túl tilos a levágott növényi anyag tárolása.

Égő gyepon, amennyiben a tűz nem fenyeget közvetlenül emberéletet, épületet, vagy a több hektáros kiterjedésű erdőterületet, tilos a tűz terjedése ellen szántással, tárcsázással, a gyepek felszaggatásával, illetve vegyszer kijuttatással védekezni.

Kert-, szőlő-, gyümölcsültetvényes gazdálkodás:

A védett természeti területen új szőlő- és gyümölcsültetvény nem létesíthető.

4.3.2.3. Erdőgazdálkodásra vonatkozó előírások

A területen erdőgazdálkodást folytatni nem lehet.

4.3.2.4. Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások

A védett természeti területen vadgazdálkodási tevékenység nem folytatható.

4.3.2.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

Vízgazdálkodás a helyi vízszolgáltató és a természetvédelmi kezelő kivételével nem folytatható.

4.3.2.6. Közlekedést érintő kezelési előírások

A védett természeti területen aszfaltos út nem létesíthető.

A területen gépjárművel közlekedni tilos, kivételt képeznek a vízmű gépjárművei a víztoronyhoz vezető úton, valamint a rendezvényekhez és a büféhez köthető szállítások és a terület üzemeltetéséhez kapcsolódó gépjárműforgalom.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

A védett terület egésze gyalogosan és kerékpárral, esetleg hátszállattal bejárható.

4.3.2.7. Építési tevékenységeket érintő kezelési előírások

A védett természeti területen tilos építési telket kialakítani. Beépítésre a meglévő épületek helyét kell igénybe venni. Új épület létesítése, meglévő épület felújítása csak a tájra hagyományosan jellemző módon, természetes építőanyagok felhasználásával, tájképvédelmi szempontok figyelembe vételével történhet.

4.3.2.8. Turizmust érintő kezelési előírások

A területen kialakítandó tanösvénnyel biztosítani kell a környezettudatos nevelés, oktatás, valamint a természetvédelmi bemutatás céljainak és igényeinek érvényesülését.

4.3.2.9. Ipari és bányászati tevékenységeket érintő kezelési előírások

A védett természeti területen tilos nagynyomású gáz- és olajvezeték átvezetni.

4.3.3. Adminisztráció

Védetté nyilvánítás, a védelem feloldása

A hatályos törvényi rendelkezésnek megfelelően történik a védetté nyilvánítás, illetve a védelem feloldása. A természetvédelmi oltalom feloldására abban az esetben kerülhet sor, ha annak fenntartását természetvédelmi szempontok a továbbiakban nem indokolják. A védelem fenntartását csak a védett természeti terület egészének, vagy döntő részének pusztulása esetén nem indokolnák tovább természetvédelmi szempontok, ilyen esemény bekövetkeztének valószínűsége azonban rendkívül csekély.

Tulajdonosi viszonyok, birtokpolitika

A védett természeti terület földhivatali adatainak természetvédelmi adminisztrációját a természetvédelmi kezelő látja el.

Tervezés

A természetvédelmi kezelési terv elkészítése és rendszeres felújítása Kalocsa Város Önkormányzatának a feladata.

Ellenőrzés

Ellenőrzési feladatokat lát el a védett természeti terület természetvédelmi kezelője, a Kalocsai Vagyonghasznosítási és Könyvvezető Nonprofit Kft.-n keresztül Kalocsa Város Önkormányzata, továbbá a területileg illetékes természetvédelmi hatóság, Kalocsa Város Jegyzője.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

5. Bibliográfia

A tervezési területről és környékéről természetvédelmi szempontból jelentős információkat szolgáltató publikációk, kéziratok:

Faggyas Szabolcs (2009) : A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2009-2019) – Kiskunhalas

Kalocsa Város Környezetvédelmi Programja 2015-2020 – Akusztika Kft. – 2015

NÉMETH Z. (2001.): A kalocsai érsekkert rekonstrukciós terve – Szakdolgozat – pp. 1-70.

A természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 3/2008. (II.5.) Korm. rendelet.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv.

Egyéb kiadványok, szakirodalmak

www.termeszetvedelem.hu

www.kalocsa.hu

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

II. A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve a 3/2008. (II.5.) kormányrendelet melléklete szerint

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

1. Természetvédelmi célkitűzések

- A Kalocsai Érsekkert növényállományának megőrzése, fenntartása.
- A terület kiemelkedően magas biológiai sokféleségének megőrzése.
- a védett természeti területen előforduló védett és fokozottan védett állatfajok [például a nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*), az orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis*), a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a barna varangy (*Bufo bufo*), a zöld levelibéka (*Hyla arborea* V), a mocsári béka (*Rana arvalis*), a zöld gyík (*Lacerta viridis*), a barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), a csilpcsalp füziké (*Phylloscopus collybita*), a kék cinege (*Parus caeruleus*), a sárgarigó (*Oriolus oriolus*), a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), a zöld küllő (*Picus viridis*), a denevérfajok (*Myotis* sp.), a közönséges mókus (*Sciurus vulgaris*), stb.] állományainak megőrzése, javítása és életfeltételeinek biztosítása.

- A terület természeti értékeinek minél szélesebb körű megismertetése, valamint a természeti értékek megóvása iránti társadalmi igény erősítése érdekében a terület természetvédelmi célú bemutatása.

- A terület további természetvédelmi célú kutatása, feltételeinek biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- A növényállomány és a védett állatfajok megőrzése érdekében a populációik fennmaradásához szükséges élőhelyi feltételek biztosítása.

- A természetes életközösségek hosszútávú fennmaradását, illetve fenntartását lehetővé tevő területhasználat és természetvédelmi kezelés.

- A természetvédelmi szemlélet erősítése érdekében a terület természetvédelmi célú bemutatásra alkalmas részein a látogatás, illetve a természetvédelmi bemutatás feltételeinek megteremtése, fejlesztése.

- A terület legfontosabb természeti értékeinek állapotát folyamatosan figyelemmel kell kísérni, rendszeres adatgyűjtéssel elő kell segíteni a megfelelő természetvédelmi kezelést és a megvalósult természetvédelmi kezelési tevékenység hatékonyságának ellenőrzését.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok védelme

- Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok nem fordulnak elő a területen.

3.1.2. Fajok védelme

- A védett és fokozottan védett állatfajok állományainak megőrzését, a madarak költésének elősegítését mesterséges odúk kihelyezésével szükséges stabilizálni.
- A védett természeti területen nem védett növények - például galagonya hajtásvég - gyógyászati célra történő gyűjtése engedélyezhető, amennyiben a gyűjtési tevékenység nem károsítja érdemben a természetes életközösségeket.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

- Erdei melléktermék gyűjtése (nem védett virág, fenyőtoboz, gomba, stb.) korlátozottan végezhető.

3.1.3. Látogatás

- A terület szabadon látogatható, a védett természeti területen való közlekedésre vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek betartásával és olyan módon, hogy a látogatás a természeti értékekben kárt ne okozzon, azokat ne zavarja. A védett terület egésze gyalogosan és kerékpárral, esetleg hátszállattal bejárható.

3.1.4. Oktatás és bemutatás

- Tanösvény kialakításával, folyamatos karbantartásával, fejlesztésével biztosítani kell a környezettudatos nevelés, oktatás, valamint a természetvédelmi célú bemutatás feltételeit.

3.1.5. Kutatás, vizsgálatok

- A kutatást végzőnek a kutatás során gyűjtött környezeti alapadatokat, továbbá a kutatás eredményeit tartalmazó jelentés egy-egy példányát el kell juttatnia az illetékes természetvédelmi hatóság és természetvédelmi kezelő részére.

3.1.6. Terület- és földhasználat

- Technikai sport nem végezhető a védett természeti területen.
- A védett természeti területen burkolt út nem létesíthető, kivéve a salakos utak, ösvények kiváltása érdekében létesítendő, természetes anyagokból készült utakat, melyek szilárd burkolására csakis térkő használható.
- Jól sarjadó, inváziós és idegenhonos fajok, különösen az akác (*Robinia pseudo-acacia*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) egyedeinek, illetve állományainak kivágása – a fiatalok állomány gyérítését kivéve – csak úgy történhet meg, ha az újrasarjadás ellen elő- vagy utókezeléssel aktív védekezés (törzsfuratokon keresztül történő vegyszer bejuttatás, vegyszeres metszlapkezelés) történik.
- A védett természeti területen csak őshonos vadfajok természetes élőhelyi eltartóképességet meg nem haladó állományai tarthatók fenn.
- Mesterséges vadkibocsátás és zárt téri vadtartás tilos a védett természeti területen.
- Vadászati létesítmény elhelyezése, kialakítása tilos a védett természeti területen.
- A védett természeti területen csak a tájképi értékeket nem veszélyeztető terepi jelzések alakíthatók ki (például területhatárok jelzésére), a természetes anyagok előnyben részesítésével.
- Tilos napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés.
- A védett természeti területen tilos új légvezeték kialakítani.
- A védett természeti területen tilos építési telket kialakítani. Beépítésre a meglévő épületek helyét kell igénybe venni.
- A védett természeti területen tilos nagynyomású gáz- és olajvezeték átvezetni.
- A védett természeti területen tilos reklámtáblákat elhelyezni.
- Növényvédelem, kullancs-, illetve szúnyogirtás a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával végezhető.
- Tűzrakóhelyeket kialakítani tilos.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

- A védett természeti területen tilos a gépjárművel való közlekedés, kivéve a a víztorony megközelítése kizárólag a vízmű dolgozói számára, továbbá a terület fenntartásához és az étterem ellátásához szükséges gépjárműforgalom.

3.1.7. Természetvédelmi infrastruktúra

- Minden, a védett természeti területre bevezető, rendszeresen használt út mellett el kell helyezni a kiemelt természetvédelmi oltalmat jelző hatósági tájékoztató táblát a helyszíni figyelemfelhívás érdekében.

3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

- A védett területen szántó művelési ágú terület nincs.

3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

- A védett területen gyep (rét és legelő) művelési ágú terület nincs, azonban vannak kezelésre szoruló nem gyep művelési ágú gyepterületek.

- A védetté nyilvánító jogszabály kihirdetésének időpontjában meglévő területhez képest a legeltetett, illetve kaszált területek kiterjedése nem növekedhet, kivéve ha az kifejezett természetvédelmi indokból, a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával történik.

- A védetté nyilvánító jogszabály kihirdetése utáni harmadik évtől kezdve a legeltetés intenzitása nem haladhatja meg a 0,15 állategységet/hektár értéket, kivéve ha a nagyobb állatsűrűség fenntartását a természetvédelmi kezelő nyilatkozata alapján kifejezetten természetvédelmi indok teszi szükségessé.

- Gyepeken gépjárművel közlekedni tilos. A korlátozás nem vonatkozik az engedélyezett kaszálásokat megvalósító mezőgazdasági gépekre.

- Gyepeken tűzpázták létesítése tilos.

- A gyepek mesterséges trágyázása tilos.

- Növényvédőszeres felhasználása tilos a gyepeken, kivéve ha kifejezett természetvédelmi céllal, a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával történik (például a tájidegen invazív növényfajok elleni védekezés során).

- Felülvetés és gyepfeltörés tilos, kivéve ha kifejezett természetvédelmi céllal, a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával történik.

- Kaszálás során legalább 8 cm-es fűtarlót kell visszahagyni.

- Gyepterületek égetése tilos, kivéve a természetvédelmi céllal (például túlzottan felhalmozódott fűavar eltávolítása érdekében), a természetvédelmi kezelésért felelős szerv hozzájárulásával végzett eseti, nem rendszeres égetést.

- Gyepterületen a kaszálást követő 30 napon túl tilos a levágott növényi anyag tárolása.

- Égő gyepeken, amennyiben a tűz nem fenyeget közvetlenül emberéletet, épületet, vagy a több hektáros kiterjedésű erdőterületet, tilos a tűz terjedése ellen szántással, tárcsázással, a gyepek felszaggatásával, illetve vegyszer kijuttatással védekezni.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

3.2.3. Szőlő, kert és gyümölcsös művelési águ területek kezelése

- Szőlő, kert és gyümölcsös művelési águ területek nincsenek a védett területen. Javasolt a meglévő gyümölcsfák cseréje.

3.2.4. Erdők, illetve fásított terület kezelése

- A védett területen erdőgazdálkodási tevékenység nem folytatható.
- Törekedni kell a nem őshonos fafajokból álló fásítások - termőhelynek megfelelő - természetes, vagy természetszerű életközösségekké alakítására.
- A borostyán (*Hedera helix*) állományát vissza kell szorítani.
- A kidőlt fákat a területen kell hagyni. Száraz gallyakat a természetvédelmi kezelő hozzájárulásával alkalmanként, a védett természeti értékek zavarása nélkül lehet gyűjteni.
- A száraz ágak csonkolása, száraz fák kivágása tilos, kivéve ha az élet- és vagyonkár megelőzése érdekében történik.
- Viharos időben a fák alatt tartózkodni tilos.

3.2.5. Művelés alól kivett területek kezelése

- Új épület létesítése, meglévő épület felújítása csak a tájra hagyományosan jellemző módon, természetes építőanyagok felhasználásával, tájképvédelmi szempontok figyelembe vételével történhet.
- Új épület, építmény létesítése csak a meglévő építmények helyén, azok lebontása után lehetséges. Építmények elhelyezésére további élőhelyek nem vehetők igénybe, kivéve természetvédelmi célból, a természetvédelmi kezelő hozzájárulásával.
- A meglévő épületek folyamatos karbantartását biztosítani kell.
- A víztorony túlfolyó vezetékeit fel kell újítani.
- A játszótér játszóeszközeinek folyamatos karbantartását a természetvédelmi kezelőnek kell elvégezni.
- Köztéri bútorok (pihenőpadok, szemetesek, stb.) kihelyezése csakis természetes anyagokból történhet.

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

Tartalom

I. A KALOCSAI ÉRSEKKERT TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET RÉSZLETES TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE	2
1. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK	3
1.1. Összefoglaló adatok	3
1.2. A tervezési terület rendeltetése	3
1.3. A tervezési terület jogi helyzete	3
1.4. A tervezési terület elhelyezkedése, határai	3
1.5. Ingatlan-nyilvántartási adatok	4
1.6. A tervezési területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások	4
1.7. Természetvédelmi és egyéb infrastruktúra	4
2. LEÍRÁS	6
2.1. Környezeti jellemzők	6
2.1.1. Éghajlat	6
2.1.2. Hidrológia és vízrajz	6
2.1.3. Földtan, felszínalaktan	7
2.1.4. Vízföldtan	7
2.1.5. Talajtan	7
2.2. Biológiai és ökológiai jellemzők	7
2.2.1. Növénytársulások	7
2.2.2. A védett természeti területet övező vegetáció jellemzése	8
2.2.3. Flóra	8
2.2.3.1. Fokozottan védett növényfajok	8
2.2.3.2. Védett növényfajok	8
2.2.3.3. A védett természeti területen megfigyelt, további érdekes fajok	8
2.2.3.4. A Kalocsai Érsekkert TT edényes flórájának jegyzéke	8
2.2.3.5. A területen megfigyelt özönnövények elterjedésének jellemzése	9
2.2.4. Állatvilág	9
2.3. Gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzők	12
2.3.1. Mezőgazdaság	13
2.3.2. Erdőgazdálkodás	13
2.3.3. Vadgazdálkodás	13
2.3.4. Halászat, horgászat	13
2.3.5. Üdülés és idegenfogalom	14
2.3.6. Települési viszonyok	14
2.3.7. Ipar, bányászat	14
2.3.8. Oktatás, bemutatás	14
2.3.9. Kutatás	14
2.3.10. Egyéb használat	14
2.3.11. Kultúrtörténeti értékek	14
2.4. Táj értékek	14
3. CÉLKITŰZÉSEK MEGHATÁROZÁSA	15
3.1. A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése	15
3.1.1. Méret	15
3.1.2. Sokféleség	15
3.1.3. Természetesség	15

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

3.1.4. Ritkaság	15
3.1.5. Sérülékenységi.....	15
3.1.6. Jellemzőség	15
3.1.7. A tervezési terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helyzete	15
3.1.8. A tervezési terület története.....	15
3.1.9. Potenciális természetvédelmi érték	15
3.1.10. Különleges jelentőség	16
3.2. A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása	16
3.3. Ideális kezelési célkitűzések	19
3.3.1. Elsődleges célkitűzések	19
3.3.2. Másodrendű célkitűzések	19
3.4. Korlátozó és veszélyeztető tényezők	19
3.4.1. A tervezési terület természetes folyamatai	19
3.4.2. A tervezési területen kívüli természetes folyamatok.....	19
3.4.3. A tervezési területen belül érvényesülő emberi tényezők	19
3.4.4. A tervezési területre kívülről ható emberi tényezők	20
3.4.5. A természetvédelmi kezelés korlátai	20
3.4.6. A korlátozó tényezők hatása az ideális célkitűzésekre (második kiértékelés) ...	20
4. GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK, STRATÉGIÁK ÉS FELADATOK	
MEGHATÁROZÁSA	21
4.1. Gyakorlati célkitűzések	21
4.2. Természetvédelmi stratégiák	22
4.2.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása.....	22
4.2.2. Fajok védelme	22
4.2.3. Látogatás	22
4.2.4. Oktatás és bemutatás	22
4.2.5. Kutatás, vizsgálatok	22
4.3. Kezelési feladatok.....	22
4.3.1. Adatgyűjtés.....	22
4.3.2. Kezelés	23
4.3.2.1. Kezelési előírások	23
4.3.2.2. Mezőgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások.....	23
4.3.2.3. Erdőgazdálkodásra vonatkozó előírások.....	24
4.3.2.4. Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások	24
4.3.2.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások	24
4.3.2.6. Közlekedést érintő kezelési előírások	24
4.3.2.7. Építési tevékenységeket érintő kezelési előírások.....	25
4.3.2.8. Turizmust érintő kezelési előírások.....	25
4.3.2.9. Ipari és bányászati tevékenységeket érintő kezelési előírások.....	25
4.3.3. Adminisztráció	25
5. BIBLIOGRÁFIA	26
II. A KALOCSAI ÉRSEKKERT TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET	
TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE A 3/2008. (II.5.) KORMÁNYRENDELET	
MELLÉKLETE SZERINT	27
1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉSEK	28
2. TERMÉSZETVÉDELMI STRATÉGIÁK	28
3. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK ÉS TILALMAK	28

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	28
3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok védelme	28
3.1.2. Fajok védelme	28
3.1.3. Látogatás	29
3.1.4. Oktatás és bemutatás	29
3.1.5. Kutatás, vizsgálatok	29
3.1.6. Terület- és földhasználat	29
3.1.7. Természetvédelmi infrastruktúra	30
3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	30
3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése	30
3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése	30
3.2.3. Szőlő, kert és gyümölcsös művelési ágú területek kezelése	31
3.2.4. Erdők, illetve fásított terület kezelése	31
3.2.5. Művelés alól kivett területek kezelése	31
TARTALOM	32
MELLÉKLETEK	35

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

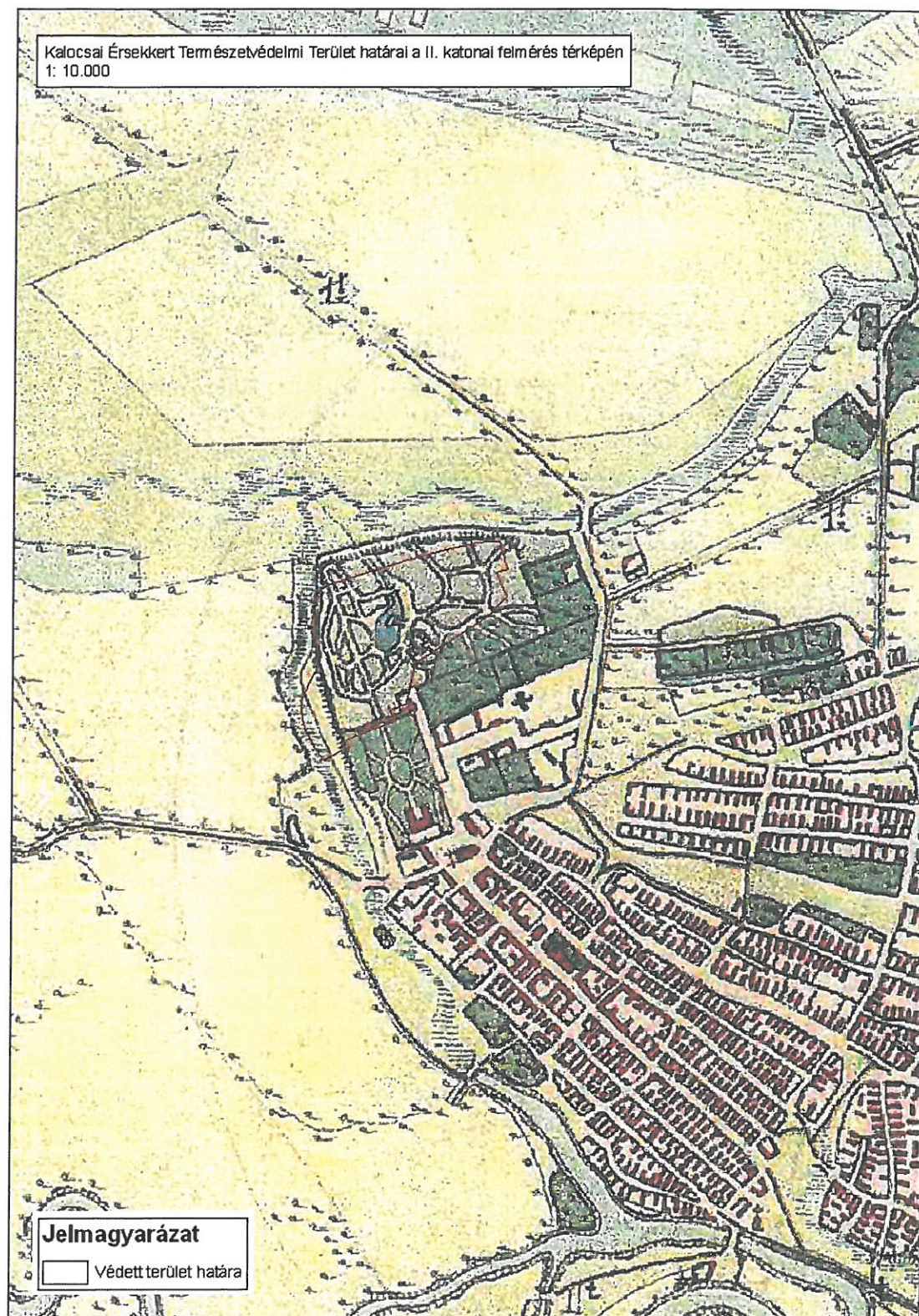
Mellékletek

1. térkép: A védett természeti terület ábrázolása a II. katonai felmérés térképén.
2. térkép: A védett természeti terület ábrázolása 1:10.000 méreterányú topográfiai térképen
3. térkép: A védett természeti terület ábrázolása GoogleEarth légifotón (2021)
4. térkép: A védelemre tervezett terület érintett földrészei.
5. térkép: A védelemre tervezett területek művelési ág szerinti megoszlása.
6. térkép: A védelemre tervezett területek tulajdonosi szektor szerinti megoszlása

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

1. térkép

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

2. térkép

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

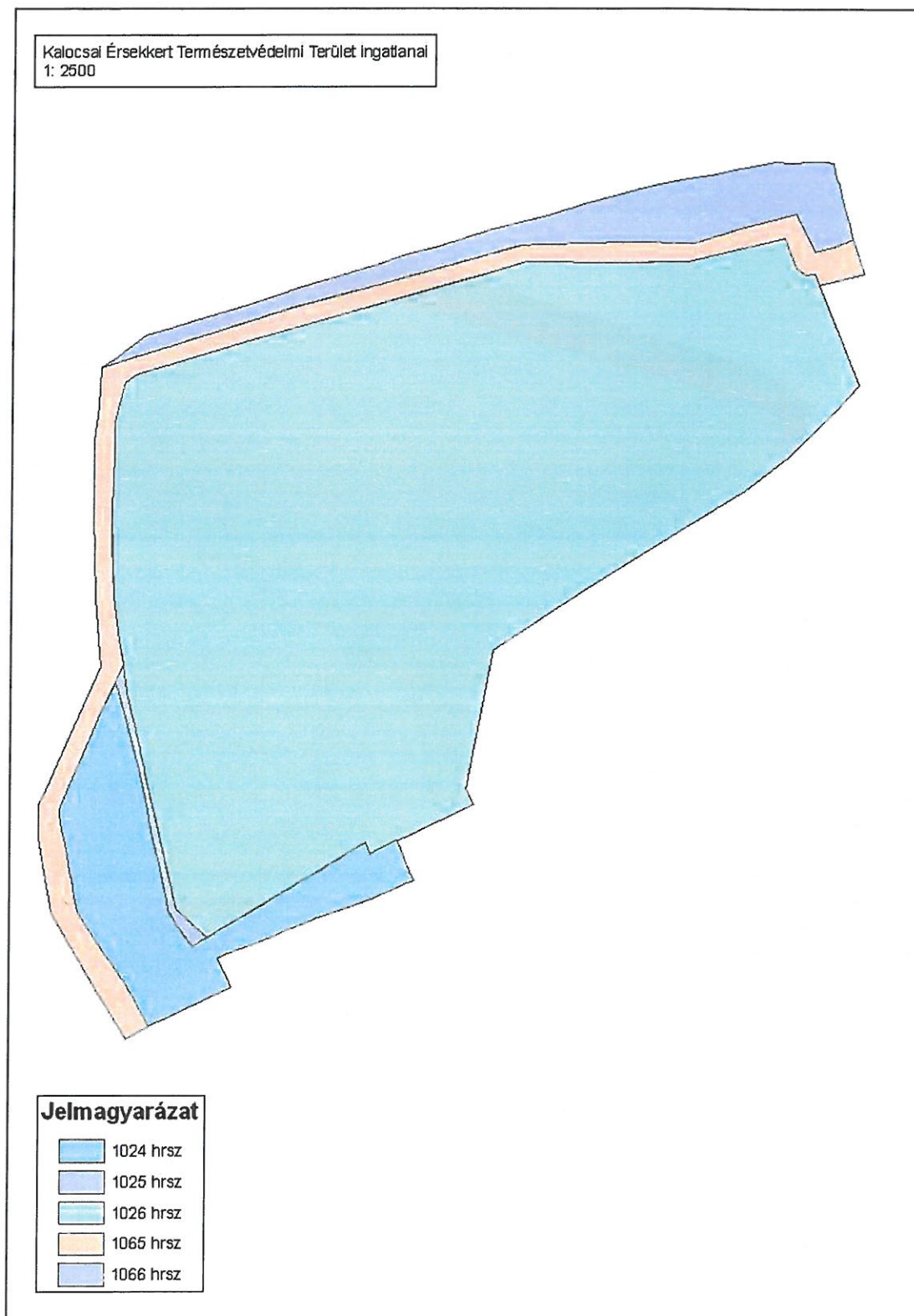

3. térkép

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

4. térkép

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

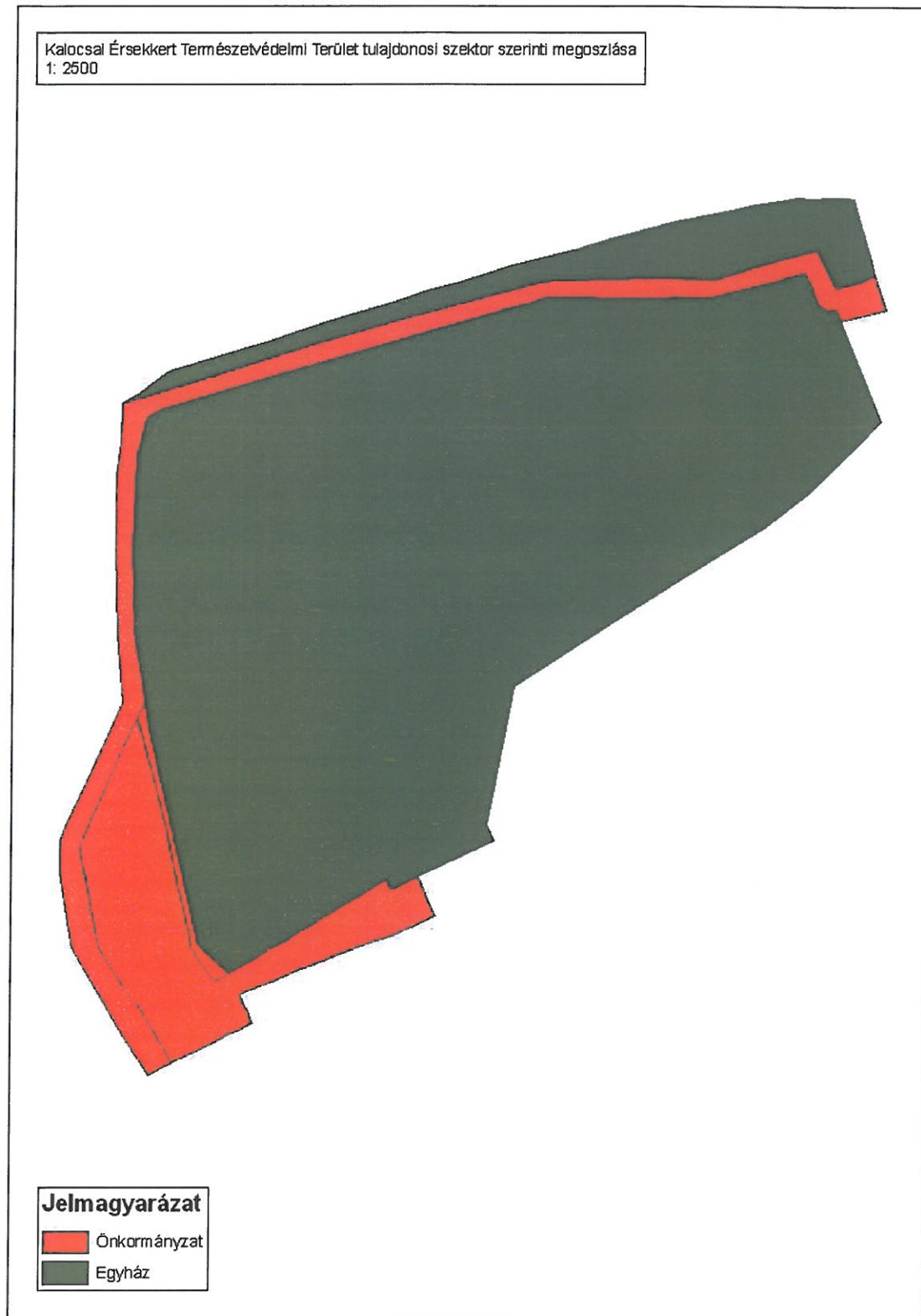

5. térkép

A Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület kezelési terve (2021-2031)

Faggyas Szabolcs környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szakértő

Munkaszám: 26/2021

6. térkép

